

Bureau Rechtsbescherming

Amsterdamsestraatweg 83 bis
3513 AB Utrecht
06 45 172 472

Meegestuurde bijlagen:

bestreden besluit, biomassa stoken is een ramp
voor het klimaat, machtiging + uitkvk/statuten ubs,
machtiging+ uitkvk klimaatpartij

Rechtbank Midden-Nederland
sector bestuursrecht
fax 088 3610451

Datum: 11-12-2018

Betreft: beroep + verzoek voorlopige voorziening
Utrechtse Bomenstichting en Klimaatpartij tegen
besluit College BenW Utrecht omgevingsvergunning
Eneco voor het kappen van 65 bomen i.v.m. vervanging
leiding stadsverwarming Cremerstraat.

Op 21 november 2018 heeft het College het besluit bekendgemaakt dat genomen is naar aanleiding van de bezwaren ingediend door de Utrechtse Bomenstichting en de Klimaatpartij, beide gevestigd Mereveldseweg 4 te Utrecht. Namens deze rechtspersonen stel ik beroep in en verzoek ik tevens om een voorlopige voorziening. Eneco heeft laten weten 1 januari 2019 van de vergunning gebruik te zullen maken. Ik verzoek u het bestreden besluit te schorsen en te vernietigen en het College te veroordelen tot vergoeding van proceskosten, inclusief de kosten voor verleende rechtsbijstand.

Het belangrijkste argument dat in de bezwaarfase/hoorzitting is aangevoerd is dat er momenteel sprake is van een omslag in de maatschappelijke discussie over de stadsverwarming en de wijze waarop verwarmd wordt (namelijk door biomassa te verbranden) en dat de uitkomst daarvan hopelijk/mogelijk zal zijn dat noch de stadsverwarming, noch de biomassainstallatie nog beschouwd worden als klimaat-vriendelijke warmtevoorziening. Daarom heb ik namens de rechtspersonen ervoor gepleit met het kappen van 65 bomen in elk geval nog 2-3 jaar te wachten om de uitkomst van debat en besluitvorming in de gemeenteraad af te wachten.

De APV schrijft voor een afweging van belangen tussen het belang bij behoud van de bomen enerzijds en de belangen van vergunningaanvrager anderzijds. De vraag of je nu 65 volwassen bomen moet gaan kappen, waardoor het Cremerpark gedurende jaren een kale boel is (er heeft ook al kap plaatsgevonden voor de verbreding van ProRail!), terwijl er een reëel risico bestaat dat dat over 2-3 jaar voor niets blijkt te zijn geweest én niet gebleken is dat de vervanging niet nog best 2-3 jaar kan wachten, is een vraag die in het kader van zorgvuldige afweging van belangen had moeten plaatsvinden. Dat dat gebeurd is blijkt niet uit het besluit, waarin immers niet wordt ingegaan op de aangevoerde wenselijkheid van uitstel met 2-3 jaar om tijd te winnen voor een maatschappelijke debat over stadsverwarming en biomassainstallatie (hoewel het argument in de hoorzitting duidelijk naar voren is gebracht).

Een ander argument, ook relevant voor het verzoek voorlopige voorziening is, is dat er vergunning is verleend voor het kappen van bomen, terwijl niet zorgvuldig blijkt te zijn onderzocht of daar geen bomen tussen zitten die verplant kunnen worden. Uit de bomeninventarisatie blijkt dat er veel goede bomen bij zijn, zodat onbegrijpelijk is waarom die niet zouden kunnen worden verplant.

Overige ingediende bezwaren zijn dat er uit het besluit en bijbehorende bijlagen niet blijkt van mitigerende maatregelen mbt flora en fauna (anders dan het besluit beweert), dat niet valt in te zien waarom de herplantplicht pas in 2 resp. 5 jaar zou hoeven te worden ingelost, dat niet valt in te zien waarom bomen niet zouden kunnen verplant ipv gekapt en dat van compensatie geen sprake is nu met die compensatie ook wordt bedoeld het planten van bomen langs de nieuwe westelijke stadsboulevard (die er immers sowieso moeten komen).

Waarom kan de vervanging niet nog een paar jaar wachten?

In het besluit op bezwaar staat een paar keer *“de noodzaak voor de vervanging van de warmteleiding is al veel eerder aangetoond”* en *“langer wachten totdat er storingen optreden is niet verantwoord”*. Het College licht niet toe wanneer die noodzaak “veel eerder” zou zijn aangetoond en ook niet waarom langer wachten onverantwoord zou zijn. Bij het bestreden besluit bevinden zich geen stukken die daar inzicht in geven.

Naar aanleiding van de hoorzitting heeft Eneco een notitie gestuurd met wat onduidelijke foto's. Dat is echter niet *“veel eerder”* en bovendien blijkt daar niet uit dat er een grondig en onafhankelijk onderzoek is geweest waaruit zou blijken dat vervanging echt niet langer op zich kan laten wachten.

Al eerder is aan Eneco een vergunning verleend om bomen te kappen in het Cremerpark ten behoeve van de vervanging van de warmteleiding, namelijk op 7 oktober 2015. In dat besluit stond dat Eneco had geconstateerd dat de leidingen in de parkstrook binnen 5 en 10 jaar aan vervanging toe zijn (dus tussen 2020 en 2025). Ook toen toonde Eneco niet aan waarop die constatering gebaseerd was.

In december 2015 werd het verzoek van bewoners en de Utrechtse Bomenstichting om een voorlopige voorziening door uw rechtbank behandeld. Nadat rechtbank het verzoek had afgewezen, liet Eneco aan de gemeente weten niet binnen 2 jaar gebruik van de vergunning te zullen maken, waarop de gemeente de vergunning introk. Tegen dat intrekingsbesluit heeft Eneco vervolgens beroep ingesteld, maar vrij kort daarop weer ingetrokken. De voorzieningenrechter heeft destijds, kennelijk ten onrechte, nagelaten Eneco te vragen naar een onderbouwing van de beweerde urgentie om te vervangen.

Deze voorgeschiedenis roept de vraag op hoe serieus het argument van Eneco moet worden genomen dat de vervanging van de leidingen echt niet langer uitgesteld kan worden. Dat betoogde Eneco in december 2015 ook, waarna Eneco (nadat de voorzieningenrechter zich had laten overtuigen) even later liet weten het toch voor eind 2017 niet nodig te vinden. Wat is er precies veranderd nadat Eneco liet weten vooralsnog geen gebruik van de vergunning te zullen maken en eind december 2016 het beroep tegen het intrekingsbesluit weer introk? Een degelijk en onafhankelijk onderzoek naar de staat waarin de leiding verkeert in elk geval niet, want dat is ook dit keer niet overgelegd bij de aanvraag.

Waarom is de stadsverwarming zo klimaatvriendelijk?

De stadsverwarming was een goede oplossing toen de energie nog op Lage Weide werd opgewekt, want zo kon het hete water dat als koelwater was gebruikt nuttig gebruikt worden. De stadsverwarming draaide op “restwarmte” die anders op het Amsterdam-Rijnkanaal moest worden geloosd.

Dat er van die “restwarmte” niet zoveel overbleef doordat het over lange afstanden moest worden getransporteerd (tot en met Nieuwegein) en dat het stadsverwarmingswater onderweg een paar keer met gas/olie gestookte installaties weer op temperatuur moest worden gebracht, dat gaf niet want uiteindelijk was het toch maar “restwarmte” die anders op het ARK moest worden geloosd.

Inmiddels is er al lang geen sprake meer van “restwarmte” en al helemaal niet met het in gebruik nemen van de biowarmteinstallatie. Het water voor de stadsverwarming moet immers speciaal en alleen met het oog op het gebruik voor de stadsverwarming worden opgewarmd. En juist omdat er geen sprake meer is van “restwarmte” zijn de warmteverliezen die optreden door het transport in het stadsverwarmingssysteem een onoverkomelijk probleem.

Als er geen “restwarmte” was geweest zou in Utrecht geen stadsverwarming zijn aangelegd. En nu die restwarmte er niet meer is zou de gemeente het besluit moeten nemen niet mee te werken aan de instandhouding van het verouderde en achterhaalde systeem en moeten zoeken naar kleinschalige oplossingen waarbij warmte niet over grote afstanden getransporteerd moet worden (en onderweg dus telkens opnieuw moet worden opgewarmd).

Wat de stadsverwarming nog eens extra klimaatvriendelijk maakt is dat er voor de opwarming gebruik wordt gemaakt van de verbranding van zgn. biomassa. Bij de aanvraag van vergunning voor de aanleg van de biomassainstallatie beweerde Eneco nog dat als biomassa alleen gebruik zou worden gemaakt van afvalhout uit de regio Utrecht. Dat beweert Eneco al lang niet meer, want stookhout is inmiddels een dermate schaars artikel dat het aangevoerd moet worden van overzee (o.a. Canada).

Er zijn meerdere redenen waarom het verstoken van hout moet worden aangemerkt als extreem klimaatvriendelijk:

- zolang hout in hetzelfde tempo wordt verbrand als waarin het groeit is er CO₂-evenwicht: het verbranden brengt CO₂ in de lucht, maar het groeien van bomen bindt die CO₂ weer. Echter: een boom doet er pakweg 20 jaar over om een grote boom te worden, maar is in 5 minuten in de vorm van biomassa verbrand. De behoefte aan te verbranden biomassa is zo groot dat productiebossen daar niet tegen op kunnen groeien en al helemaal niet als er ook grond over moet blijven voor akkerbouw, veeteelt en natuur.

- voor het transport (in veel gevallen van overzee vanaf productiebossen) zijn schepen nodig en zijn vrachtwagens nodig die op diesel draaien. De CO₂-uitstoot van diesel moet je optellen bij de CO₂-uitstoot van hout.

- afvalhout uit de regio is om twee redenen geen oplossing. Een groot deel van wat als afvalhout wordt beschouwd moet op de bodem van bossen blijven liggen omdat het de habitat is voor flora en fauna en de grond vruchtbaar houdt. Voor zover het overtollig is heeft het al een bestemming: er wordt compost van gemaakt. Zou je het gaan verbranden dan moet de grondstof voor compost vanuit het buitenland worden aangevoerd.

Zie bijlage: Biomassa stoken is een ramp voor het klimaat 16 november 2018 NRC.NL

Wat dient er in de afweging betrokken worden?

Het College voert in het bestreden besluit aan dat het beleid met betrekking tot het terugdringen van CO₂ uitstoot niet in directe zin deel uitmaakt van het toetsingskader van de APV.

Het probleem is dat het terugdringen van CO₂ ook niet deel uit heeft gemaakt van het toetsingskader voor de biowarmteinstallatie Lage Weide. De provincie heeft er niet naar gekeken, de rechtbank en de Afdeling evenmin omdat de wet milieubeheer niet zou voorzien in normen voor de uitstoot van CO₂.

De APV schrijft in het algemeen voor dat er een belangenafweging moet plaatsvinden waarbij het belang van de aanvrager afgewogen moet worden tegen het belang van het behoud van de bomen. Het besluit erkent dat de milieuwaarde van bomen een relevant belang is. Niemand zal ontkennen dat het opnemen van CO₂ onder die milieuwaarde moet worden begrepen. En deskundigen zijn het er over eens dat volwassen bomen i.v.m. hun grote bladerdak veel meer CO₂ opnemen dan kleine boompjes die ter vervanging worden geplant.

Wat het belang van de aanvrager betreft: het besluit noemt *“de noodzaak voor de vervanging”* en *“langer wachten is niet verantwoord”*. Zoals gezegd wordt noch het een, noch het ander nader gemotiveerd, laat staan met onafhankelijk onderzoek onderbouwd. Maar verder blijkt uit het besluit ook niet dat het College zich heeft afgevraagd welk belang Eneco er bij heeft (en hoeveel gewicht daar aan moet worden toegekend!) een achterhaald stadsverwarmingssysteem in stand te houden en afhankelijk te maken van het stoken van biomassa, waarvan door erkende deskundigen wordt aangevoerd dat het rampzalig is voor het klimaat (zie het nrc-artikel van Katan, Feringa c.s.).

Het belang van Eneco is niet per definitie het belang van de warmte- en/of energievoorziening in Utrecht, Eneco is gewoon een bedrijf dat er naar streeft haar marktaandeel vast te houden en zo mogelijk uit te breiden. Dat is volkomen legitiem, maar het is aan de gemeente om daar in een afweging van belangen rekening mee te houden en zich af te vragen of het streven van Eneco om de stadsverwarming in Utrecht in stand te laten en daarmee een groot deel van de warmtevoorziening van Eneco afhankelijk te laten zijn/blijven wel het algemeen belang dient waar de gemeente voor behoort op te komen.

Mede gelet op het grote algemeen belang dat gemoeid is met het terugdringen van CO₂ en het voorkomen van de uitstoot van extra CO₂ door het verstoken van biomassa en de ernstige zorgen die iedereen zich maakt over het feit dat elke keer weer blijkt dat klimaatdoelen niet worden gehaald, valt niet in te zien waarom het College daar in een afweging van belangen geen rekening mee zou hoeven te houden. Het wordt in het besluit ook niet toegelicht.

Ontbreken van voorschriften mitigerende maatregelen (flora en fauna)

Als bezwaar is aangevoerd dat de vergunninghouder volgens het besluit mitigerende maatregelen moet nemen vanwege flora en fauna, dat daarbij verwezen wordt naar een quickscan van Movares, maar dat die niet als bijlage aan het besluit is toegevoegd, dus niet mede ter visie heeft gelegen en niet op internet is te vinden. Onbegrijpelijk is volgens het bezwaarschrift ook dat vervangende bomen volgens het besluit niet meteen moeten worden geplant en de vergunninghouder daar 5 jaar de tijd voor krijgt.

In het besluit op bezwaar staat tot twee keer toe (punt 5 en punt 8) als reactie op het bezwaar *'Het verplantingsonderzoek, oftewel de inhoud van het rapport "Quickscan ecologie stadsverwarming Eneco Cremerstraat' van 24 november 2017 hebben wij meegewogen bij het bestreden besluit en maakt deel uit van het besluit.*

Ik heb een kopie van het besluit toegestuurd gekregen van de gemeente én een kopie van het besluit via de rechtbank (9 augustus). Noch in de ene kopie, noch in de andere kopie wordt de *'Quickscan ecologie stadsverwarming Eneco Cremerstraat van 24 november 2017'* als bij het besluit horende bijlage genoemd. Als bijlagen worden genoemd de Bomeninventarisatie (1), Herstelplan (2) en Ecologisch_onderzoek_pdf (3). Of met Ecologisch_onderzoek_pdf genoemde *Quickscan ecologie stadsverwarming Eneco Cremerstraat' van 24 november 2017* wordt bedoeld is onduidelijk want als bijlagen zijn slechts aan het besluit toegevoegd de Bomeninventarisatie en het Herstelplan.

De *Quickscan ecologie stadsverwarming Eneco Cremerstraat' van 24 november 2017* is mij op mijn verzoek verzoek door Eneco op 5 december gemaild.

Door in het besluit bij punt 5 en 8 te schrijven *'Het verplantingsonderzoek, oftewel de inhoud van het rapport Quickscan ecologie stadsverwarming Eneco Cremerstraat' van 24 november 2017'* wekt de gemeente de indruk zelf niet bekend te zijn met de inhoud van de Quickscan, want de Quickscan heeft niet de verplanting als onderwerp.

Door het als bijlage bij het besluit ontbreken van de *Quickscan ecologie stadsverwarming Eneco Cremerstraat' van 24 november 2017* is het de vraag of de *Quickscan* en daarin aanbevolen mitigerende maatregelen wel serieus zijn meegenomen in het besluit.

Volgens de Quickscan p.8 gaat het om een geschikte biotoop voor de boomvalk, buizerd, gierzwaluw en huismus in de vorm van bomen, struiken, spoorberm en ruigtes. De bestaande biotoop met boschages, plantsoen en bomen biedt een geschikte habitat voor de bosmuis, egel en konijn (p.9) *"Met name de egel kan hier niet uitgesloten worden". "Voor de egel en andere grondgebonden zoogdieren die in het gebied worden verwacht geldt de zorgplicht". "Het park aan de Cremerstraat fungeert voor vleermuizen als een groene geleiding rondom de naastliggende woonblokken en spoorwegen. De aanwezige bomenrijen binnen het park dienen als aaneengesloten groene zones die als vliegrouetes voor vleermuizen kunnen dienen. Daarnaast dient het park als foerageergebied voor de aanwezige vleermuissoorten."*¹. (p.10). Op p. 11 vermeldt de Quickscan nog dat er bruine kikkers in het gebied kunnen voorkomen, net als genoemde vogels, de grondgebonden zoogdieren egel, bosmuis en konijn, en de vleermuizen beschermde soorten. P. 13).

Als mitigerende maatregelen worden genoemd (p.14): begroeiing verwijderen buiten het broedseizoen, werkzaamheden allemaal van één kant uit uitvoeren zodat dieren kunnen vluchten, gerichte verlichting waarbij opgaande beplanting, gebouwen en watergangen onverlicht blijven. Speciaal met het oog op vleermuizen wordt geadviseerd alvast nieuwe bomen en struiken aan te planten voordat de oude bomen en struiken gekapt worden (p.14/15).

¹ De Quickscan maakt melding van een batdetectoronderzoek in 2012. Of daarna de aanwezigheid van vleermuizen met een batdetector is vastgesteld vermeldt de Quickscan niet.

Het feit dat Eneco op 1 januari 2019 wil gaan kappen zonder, zoals de Quicksan aanbeveelt, eerst alvast nieuwe bomen en struiken aan te planten en de gemeente bovendien slechts als voorschrift aan de vergunning verbonden heeft dat er binnen 2 jaar moet worden herplant betekent dat de vergunning in zoverre niet voldoet aan de eis mitigerende maatregelen te nemen zoals bedoeld in de Quicksan.

Overigens. Dat de werkzaamheden vanuit één kant uitgevoerd moeten worden zodat dieren kunnen vluchten klinkt mooi, maar de vraag is: waar moeten die dieren naar toe vluchten? Dat zou moeten naar de zone langs het spoor. Maar, zoals in de Quicksan p. 2 staat, zijn ook een ander projecten uitgevoerd: de fietsstraat en de spooruitbreiding. Voor de spooruitbreiding is het langs het spoor gelegen deel van het park gekapt. In de Quicksan staat terecht dat “door deze drie projecten zal uiteindelijk vrijwel de gehele groenstrook worden heringericht”. De spooruitbreiding is inmiddels gerealiseerd, maar de aanplant van nieuwe boompjes en struiken is van zeer recente datum. Met andere woorden: er is nog niets waar dieren naartoe kunnen vluchten. Aan de in acht te nemen zorgplicht kan voorlopig dus niet worden voldaan.

Conclusie: de aanbeveling in de Quicksan om eerst alvast nieuwe bomen en struiken aan te planten (dat hoeft volgens het besluit pas binnen 2 jaar na 3 juli 2018) én de in de Quicksan bedoelde vluchtoptie betekenen dat het besluit geen rekening houdt met de in de Quicksan bedoelde mitigerende maatregelen die door het besluit wél worden opgelegd. Als Eneco vasthoudt aan het voornemen om de leidingen te vervangen en daartoe 65 bomen te kappen, zou dat wat de Quicksan betreft, beter over pakweg 2 á 3 jaar kunnen gebeuren als de begroeiing langs het spoor verder is hersteld, aangenomen dat Eneco bovendien zo spoedig mogelijk doet wat de Quicksan adviseert: alvast nieuwe bomen en struiken aanplanten.

Waarom bomen kappen in plaats van verplanten?

In het bezwaarschrift is aan het besluit tegengeworpen dat er volgens de boominventarisatie veel bomen bij zijn van goede kwaliteit, maar dat niettemin is besloten om alle 65 bomen te kappen. In het bestreden besluit staat “het niet wenselijk is de bomen te verplanten”. Het besluit op bezwaar refereert aan “*het verplantingsonderzoek, oftewel de inhoud van het rapport ‘Quicksan Ecologie: stadsverwarming Eneco Cremerstraat’ van 24 november 2017*”. Zoals gezegd ziet de Quicksan niet op het onderwerp verplanting en het verplantingsonderzoek is dus niet hetzelfde als de Quicksan. M.a.w. noch in het primaire besluit, noch in het besluit op bezwaar wordt toegelicht/onderbouwd waarom in alle 65 gevallen wordt gekapt. Het besluit op bezwaar gaat dus niet op het bezwaar in.

De Bomenstichting vreest dat de reden om niet te verplanten is dat verplanting zorgvuldig moet worden voorbereid. Soms zijn daar 2 seizoenen voor nodig. Het feit dat is nagelaten om tijdig voorbereidingen te treffen kan echter naar het oordeel van de Bomenstichting geen reden zijn om dan maar te kappen. De gemiddelde leeftijd van de bomen in Utrecht neemt met het jaar af en komt momenteel niet boven de 27 jaar uit. Dat is zeer onwenselijk. De CO₂-opname van volwassen bomen is door het grotere bladerdak veel groter dan bij dunne jonge boompjes, maar ook de ecologische functie en de schaduwfunctie zijn veel groter.

Waarom niet meteen herplanten?

Als bezwaar is aangevoerd dat niet valt in te zien waarom vervangende bomen niet meteen wor-

den geplant, ze mogen immers toch niet terug worden geplant boven en langs de leidingen. De Quicksan adviseert zelfs als mitigerende maatregel bomen en struiken te planten vooruitlopend op het kappen. Dus onbegrijpelijk is waarom de vergunning Eneco 2 jaar de tijd geeft om in de parkstrook nieuwe bomen te planten en zelfs 5 jaar om buiten de parkstrook compenserende bomen te planten.

In het besluit op bezwaar staat dat Eneco niet van plan is 5 jaar te wachten. *“Na vervanging van de warmteleiding zullen de bomen in het Cremerpark meteen worden gecompenseerd”*. Maar in de volgende zin: *“Voor de compensatie op de Westelijke Stadsboulevard is Eneco afhankelijk van de nog onbekende planning en de afronding daarvan”*. M.a.w. er wordt dus niet meteen gecompenseerd.

Het gaat i.c. niet om wat Eneco van plan is te gaan doen, maar om welke voorschriften al dan niet in de vergunning moeten worden opgenomen. De Bomenstichting ziet niet in waarom in de vergunning niet het voorschrift kan worden opgenomen dat bomen die in de Parkstrook worden teruggeplant in het jaar waarin de vervanging van de leiding plaatsvindt dienen terug worden geplant en dat ook de compensatie buiten de Parkstrook in dat jaar dient plaats te vinden. Het ontgaat de Bomenstichting volledig waarom met die compensatie buiten de Parkstrook 5 jaar zou kunnen worden gewacht.

Het besluit op bezwaar gaat overigens niet in op het bezwaar van de Bomenstichting dat van compensatie natuurlijk geen sprake is als die zou bestaan uit het planten van bomen langs de Westelijke Stadsboulevard, omdat die bomen er sowieso moeten komen. Van een echte compensatie is alleen sprake als het aantal bomen in de directe omgeving van het Cremerpark weer op het niveau wordt gebracht van vóór de vervanging van de warmteleiding.

Conclusie:

- in het besluit wordt niet gemotiveerd waarom de vervanging van de warmteleiding zo urgent is dat die niet nog 2 a 3 jaar kan wachten. Die urgentie blijkt ook niet uit het feit dat Eneco begin 2016 besloot nog een paar jaar te wachten en beweerde dat vervanging binnen 5 á 10 jaar plaats zou moeten vinden.
- uitstel zou sowieso goed zijn om alvast zoveel mogelijk nieuwe bomen en struiken te planten in de Parkstrook (mitigerende maatregel Quicksan) en de recente aanplant in het Prorailgebied tijd te geven om te groeien, maar ook om de discussie in Utrecht te voeren of stadsverwarming nog wenselijk is.
- uit het besluit blijkt niet dat serieus onderzocht is of bomen verplant kunnen worden. Volgens de boominventaristie zitten er veel goede bomen bij, maar ook voor verplanten geldt dat daar een paar seizoenen voorbereiding voor nodig is.
- van redelijke compensatie is geen sprake in het geval met compensatie wordt bedoeld de aanplant van bomen buiten de directe omgeving van de Parkstrook.
- het valt niet in te zien waarom met nieuwe aanplant 2, ja zelfs 5 jaar zou mogen worden gewacht.

Drs. C. van Oosten

